

Stanowisko ZPP w sprawie ustawy z dnia 7 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego

30 marca 2022 r. do Sejmu wpłynął projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego. Ustawa ta ma na celu ograniczenie działalności osób i podmiotów związanych z Rosją, która 24 lutego 2022 r. zaatakowała Ukrainę oraz Białorusią, która wspiera w tych działaniach Federację Rosyjską. Projekt ustawy został bardzo szybko przyjęty przez Sejm zdecydowaną większością głosów – 445 „za”, 0 „przeciw” i 11 „wstrzymujących się”. Ustawa została przekazana do Senatu i najprawdopodobniej w najbliższych dniach zostanie przyjęta i podpisana przez Prezydenta.

Projekt ten dotyczy przede wszystkim możliwości „zamrożenia” majątków osób i podmiotów powiązanych z Rosją i Białorusią, które wspierają agresję na Ukrainę. Podmioty pochodzące z tych krajów nie będą mogły także brać udziału w przetargach organizowanych w procedurze zamówień publicznych. Ponadto poszczególne osoby mogą być wpisane do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany. Są to zatem działania stosunkowo kompleksowe pozwalające wyeliminować obecność zarówno fizyczną, jak i gospodarczą i kapitał poszczególnych firm i osób.

Powyższe sankcje mogą być nakładane na podmioty i osoby, które zostaną wpisane na listę prowadzoną przez Ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który wydaje w tym zakresie decyzje administracyjne oparte w znacznej mierze o przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie w sprawę wpisu może zostać podjęte przez Ministra z urzędu bądź na wniosek jednego z podmiotów enumeratywnie wymienionych w ustawie (np. szefów CBA, ABW, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Prokuratora Krajowego). Lista publikowana będzie w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej ministerstwa. Ważne jest zatem, aby przedsiębiorcy na bieżąco weryfikowali swoich kontrahentów, zarówno obecnych, jak i przyszłych pod względem potencjalnego obciążenia ich sankcjami określonymi w ustawie.

Zgodnie z postanowieniami art. 3 ust. 2 na listę mogą być wpisane osoby i pomioty bezpośrednio lub pośrednio wspierające agresję rosyjską na Ukrainę bądź poważnie naruszające prawa człowieka, stosujące represje wobec społeczeństwa obywatelskiego i opozycji demokratycznej lub których działalność stanowi inne poważne zagrożenie dla demokracji lub praworządności w Federacji Rosyjskiej i na Białorusi. Na listę mogą zostać wpisane również te jednostki, które bezpośrednio związane są z wpisanymi wcześniej na listę podmiotami w szczególności z uwagi na powiązania osobiste, organizacyjne, gospodarcze bądź finansowe.

Warto także podkreślić, że Minister właściwy do spraw wewnętrznych będzie mógł ograniczyć zakres uzasadnienia decyzji o wpisie i wykreśleniu z listy ze względu na bezpieczeństwo państwa lub porządek publiczny zgodnie z art. 3 ust. 9 ustawy. W zamyśle przepis ten ma służyć zapewnieniu bezpieczeństwa państwowego np. w zakresie upowszechniania informacji niejawnych.

Kolejnym ważnym krokiem przewidzianym w ustawie ma być zakaz importu oraz tranzytu przez terytorium Polski węgla pochodzącego z terytorium Rosji i Białorusi. Podmioty, które prowadzą działalność w zakresie obrotu węglem będą musiały udokumentować jego pochodzenie i przechowywać stosowne dokumenty przez okres 5 lat.

Ustawa zakazywać będzie także stosowania, używania lub propagowania symboli lub nazw wspierających agresję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę (art. 16 ustawy). Zakaz dotyczyć będzie np. symbolu „Z” stosowanego do oznaczania pojazdów wojskowych armii agresora, a w ostatnich tygodniach używanego także przez zwolenników polityki prezydenta Rosji Władimira Putina. Za naruszenie zakazu grozi odpowiedzialność karna nawet do 2 lat pozbawienia wolności.

Istotnym jest, że jednostki, które nie dopełnią obowiązków przewidzianych ustawą w zakresie np. zamrożenie środków finansowych, funduszy lub zasobów osób wskazanych na liście prowadzonej przez Ministra, naruszają zakaz importu i tranzytu węgla, podejmują działania mające na celu ominięcie zakazów bądź w inny sposób naruszają zakazy określone w ustawie mogą podlegać odpowiedzialności finansowej. Kara pieniężna za poszczególne naruszenia może wynosić nawet do 20 milionów złotych.

Z uwagi na obecną sytuację geopolityczną wprowadzenie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego jest niezaprzeczalnie zasadne. Rosja nie jest dla Polski wiarygodnym partnerem gospodarczym, a działania przewidziane w ustawie mogą ograniczyć finansowanie działalności zbrojeniowej państwa, które nie respektuje suwerenności swoich sąsiadów i w przyszłości może potencjalnie skierować swoje wojska nawet przeciwko naszemu krajowi. Warto zauważyć, że wartość polskiego eksportu do Rosji to ok. 36,6 mld zł, zaś wartość towarów importowanych to 77,8 mld złotych. Oznacza to, że Rosja nie jest w skali całej gospodarki kluczowym partnerem handlowym, choć z pewnością w wielu branżach zaproponowane działania mogą być bardzo odczuwalne. Konieczne zatem jest pilne zabezpieczenie innych kanałów wymiany handlowej. Mając na względzie powyższe argumenty należy przyjąć, że z pewnością ważniejsze od przejściowych problemów handlowych jest zagwarantowanie bezpieczeństwa państwa i odcięcie się od handlu z Rosją.

Wskazać jednak należy, że ustawa nie zawiera informacji szczegółowych dotyczących sposobu w jaki przedsiębiorcy powinni realizować obowiązki wynikające z przedmiotowej umowy, jak mają zachowywać się w stosunku do podmiotów wpisanych na listę w ramach trwających umów. Istotnym jest, aby polskie firmy posiadały informacje o trybie w jakim mają dokonywać zamrożenia środków, zabezpieczenia majątku oraz potencjalnej odpowiedzialności za utratę wartości, uszkodzenie bądź też jego zniszczenie. Wytyczne w tym zakresie wydają się niezbędne dla uniknięcia potencjalnego ryzyka, jakie wiązać się może w nawet nieumyślnym naruszeniem przepisów ustawy.